

ТАИБЫҢНЫҢ, ААСКЕЖИКТИҢ ХОРАЙЫ-МОСКВА!

Бо бөлүктөн чүлдөр маадыр-хоорай Москва дугайын, Ада-чурттуң Улуг дайынын аар-берге чылдарында найысылалды камгалап алган, оок күш-ажылчы алдарын өстүрүп көүдөдүп турар кижилер дугайын чугаалап турар.

Кремль. Спасск суургазм болгаш ССРЭ-ниң Дээш Советиниң Президиумунун дамы.

ТӨРЭЭН ЧУРТТУҢ ЧҮРЭЭ

В. Ф. ПРОМЫСЛОВ,
Моссовет күүскомуунуң даргазы

МОСКВА. Бо өс совет кижилериниң бурзуңу ыдыктыг, оуу бүгү динтериниң хамык чурттарында миллион-миллион кижилер алап турар. Делегейде бир дугаар социалистик күрүшүнүн найысылалы, фашисттик аг-араатарынын тикте-тирбениниң дугайында чулу-ругуну халаптыг 1941 чылда Совет Армиянын мыйбалаклар хадаткан чери — маадыр-хоорай, күш-ажылга, эртеме, уран күчтө алаар-сураптыг иш-чүдөлөрүнүн бүткөн хоорайы — совет найысылалы ол-тур.

Уе-шагалар холбоазы үзүл-бес. Иланынчы Улуг эгелээш-кил деп аадын баштаймын коммунисттик суб-ботниктер чогууна хария Москвага болган. Мурунула-зы-биле бир дөмөй, бо чылык москвачылар Бүгү-өйлөлдөй Ленинни коммунисттик суб-ботниктериниң инициаторлары болуп үгөн. СЭКП-иң XXIII съездинин алдары дээш социалистик чарыкты эгелээш.

Ада-чурттуң Улуг дайынын чылдарында найысылал-дын дайыны шылтаралары үстүтү сагыжында мөңгө-биле арткап. 120 муң аягы москвачылар — аякчылар, пост-аальчылар, инженерлер, эр-темендер, музыканттар, чу-рукчулар, студенттер — ол чылык шылгың үзө уаусуу солдатынын күрүшүнүн каттыкын кирген. Найысылал-дын бүгү чартык миллион чурттуңдары Төрэн чурттуң солдаттары болу берген. Олар-нын-биле кады бүгү совет кижилер — украинер, белорус-тар, латыштар, литвалар, ар-мянялар, грузинер, узбектер, казахтар — бистиң хөй нацио-нал Төрэн чуртуустангы алыш-кы улустарының солдаты эже-лекчилерин Москваның ча-нынга чыла шаап турган. Бистиң чуртуустангы ленинчи партияга баштапкан улустары-ның интернационалчы дайыны чартык эгелээш уаурун төрө-лежер күш делегейе чок тур-ган. Олау-кызы уау-биче див-ейи Ада-чурттуң камгаламын-га турушкан хамаатарларын күш-ажылчы Москваның маа-дырлары алдары мөңгө артар.

Фронтка чуртууларын иле-лер, каалайды, аягы-тогу оларынчын аадактарда чери эгелээш, тилегиңиз боо-чеп-сиз кылал турган. Совет ки-жилериниң бүгү уаусуу дайы-ны алдарын буулаан баштайт салот 1943 чылда Москваның дээрине чатыпталып үгөн.

Чулу-чүрээниң болгалдып өзүгүр найысылалды анык аяк-ашиларын уауу Тилеги-ниң 30 чылдык алдар кылдыр камгаларган бүгү улустун соци-алистик чарыкының эгелээш-чери болган, оок дозуру: «Бо-лумдуң уаууңуң болгаш дай-мыдан келбейн барган аяк-аши — тургустунар. Мөңгөй дааның кырынга Тилегиңиң өндүр уауу тураскаалы тур-густунар. (СЭТА).

ЧУРАГАЙЛАР ДЫЛЫ-БИЛЕ

● Найысылалдың девисиз-ри 87 муң аягы гитар. Оок шөлу Нью-Йорк, Лондон, Париж хоорайларында улау.

● Москваның чоңунуң ни-ти саны 1975 чылдың январь 1-де 7,6 миллион ижи тур-ган.

● Ада-чурттуң Улуг дайы-ныга совет улустуң Тилеги-ниң 20 чылдын таварыш-тыр Москвага «Маадыр-хоорай» деп атты тыысан, оок-биле кады Ленин орденин бол-гаш «Адын Сылдыс» медаль-ды тыысан. Найысылал оон-ыай Ленин болгаш Октябрь Революциясы орденин-биле база шаңктанган.

● Москваның улутпур кү-чү-биле дык хөй күрүшөр бе-зин деңгемни шыдаас. Оок буудун чартык муң буудуру-челери кан шуткул, станок-тар болгаш автомобильдер, при-борлар болгаш подшипниктер, шаптар болгаш телевизорлар үндүрүп турар... Чуртта бууду-р үнүп турар торгунуң 40 хуу-зу, дун буудуштүг пестерниң 20 хуузу найысылалда кыл-дынып турар.

● 40 муң хире москвачы-лар беш чыл онаалдарын күөстениниң дугайын ра-порттан.

● Найысылалдың улутпур буудуругелериниң үндүрүп ту-рар продукциязынын 2.000 хевир кылыгырынга Шы-нарның демдээн тыысан.

● Найысылалда 63 муң аягы дагыдыкчылар аякчы-нын аңгынын маадырлыг чачы-лыдарында анык аякчылар-нын кижизидип турар.

● Москвада 25 театр, 500 аягы турум кинолар, 1.300 аягы массалык библиотека, 62 музей, 2 донтаамал дел-гелге, 300 аягы клубтар, Нуултура ордулары болгаш ба-жынылары аякылап турар.

● Чылда нити тиражи 18 миллион аягы кезек солун-нар хоорайда парлаттынп үнүп турар.

● Москвачыларын эрге-линде — 69 стадион, 230 гимнастика залдары, 22 бас-сейит, 111 футбол шылдери бар.

● Оок 76 дээш өрөдөйде-челеринде 627 муң аягы студент өрөнип турар.

● Бистиң найысылалымыс даштык чурттарының 62 на-йысылалы-биле болгаш хоорайлары-биле найыралдыг харылазаларын тудуп турар. (СЭТА).

Москва чүгле москвачыларга эргим үмелдиг эвес, ол—бүгү совет кижилерге эң эргим хоорай. Ол чүгле төө-

гүлүг улуг эрткен уелиг хоорай эвес, харын база келир улуг үениң хоорайы. Л. И. БРЕЖНЕВ.

МОСКВА ДЭЭШ ТУЛЧУУШКУН

Армия генералы, Совет Эвилелиниң ийи дакпыр Маадыры Д. Д. ЛЕЛЮШЕНКО чугаалап тур.

Г ИТЛЕРЖИ аг-шеригин шаптар халлашканын Миенск хоорай чанынга доктаадып шыдаан бис. Ола-ла уеде Вязьма-Можайск угаанышканын-га шыгыш тулушкунуңар өөсүп үгөн. Октябрь 11-ден 17-ге чедир бир недела дургу-зулда командылар кылдыр мээң томуйлатканым 5-ки ар-миянын шериглери орус алдар ишлү болуу Беродино шөлүгө гитлержи танкыларның карак-чызы кылдыпшыкын док-тааткан. Шах аңар партиза-дан дандыгыла алган Кызыл Армияның дайычылары бистиң боо-чепсизастык алдарын улам сүргөжүткэн. Воло-коламск угаанышканын-га ге-нерал И. В. Панфиловтуң 316 дугаар адык дивизиянын дайычылары кады-быжык-биле тулушкан. Генерал А. И. Лизюков командылаан Мос-кваның бир дугаар гвардейжи Пролетаржи моталдык див-изиясы, полковник Г. Г. Пазоглевиң Латыш дивизия-зы болгаш өскөлаа катты-кышкылар база кезектер Наро-Фоминск камгалап турган. Калды-дошкуну тулу-шкунуңарың түрүлөндө Москвалың 60—70 км чегре дайың доктаап турушкан болган камгалыгыңыңе шыл-чүш. Чартык ай даш алыш-каныңың үзүлсе совет коман-дылаа немесде күштөри кири-рип, найысылал чогуназ кам-галалды быжылган шыдаан.

1941 чылдың сентябрың төңүзүндө дайын Москваже шаан халдаар дээш шилдик эсепти кезектеринде болгаш каттыкышкыңарың бир миллион кижидик армия-зын, уауу күштүг танкыларын мөңгөйтүп, тулушкунуңе 14 муң угер-бооларын болгаш минометтарын, муң хире само-леттарын оқтап кирген. 1941 чылдың сентябрь-октябрь ай-ларда фашистер аажок күштүг согушкунуңу Москваже хоме хаап кирген. Ол уеде бистер дикри күш болган дайыны техника санынчын талазы-биле, алаңгы танкылар болгаш уңар чүлү талазы-биле дайы-ныга чепсес турган бис, күте дээрге дайынынчын баш-тайгы үш айының дургузулда дык хөй кал шериглеривисти, дайыны техникамыс болгаш боо-чепсизасты шыкыңа тур-ган бис.

Дайын бургуңарал кел чоран. Танкылар, уңар чүлү, артиллерия болгаш өске-дээ дайыны чепсептер буудур за-воддары Чоюн күчкө көжүр-көн болгай бис. Олар барык-ла эзи турган черлерге күсүк-кышкы үзелде чөдө бергеш, ол хире кыска хуусаа иштиде фронтка боо-чепсизасты болгаш ок-чепсизасты эргекч чүгула четпир хемчээлдиз-биле чору-дун шыдаас турган.

Партияның болгаш чазактың хийтиргени буугар бүгү со-вет улус болдуңуң найысылал чыккуну камгалап кирип-кирип. Совет дайыны буру-дун септи-чүрээне башым чер-буруу дээш турар деп пар-тиянын кыды өөстөр сиңик-кен турган. Дайын чылаа шаптар — тилеги бистиң болуп! — бо лууң дайыңар бооп чатылганы үнүп турган. Калды-дошкуну тулушкунуң дайын үгөн. Чүгө чатың Москва беэни фронтка уаусу-чу өөлөнөөнүң 16 дивизия-ны, чус муң коммунистери болгаш 260 муң комсомолчу-ларын берген. Олар дайыны корум-чуркунарын быжылга, камгалалды маныштыг бы-жык чоруу тургузуп тура-лар. Совет Армиянын дайы-чылары массалык маадыр чо-рукту көргөскөндөр. Кам чө-жек мындыг.

1941 чылдың октябрь 10-га чедир бис Орда-Тула уга-нышканын дайынынчын 200 хире танкыларын ууулап, оок

Барың чүк фронткуңуң шериглери шаптар халлашканын-че шылчүш.

Совет командылаа мидик кыска үе иштиде ол хире уауу күштер-биле күчүлүг уауу шаптар халлашканын бел-кеп алган, эгелей бээр деп чү-вө дайынынчын дүжүңгө-дээ кирбиз. Бистиң дайыны чо-рудуларынчын калак фронт-та шапкын-биле неперээш.

Оок түрүлөндө Москва ча-нынга угувмас согушкуну фашист шериглерге таварыш-тырган — оларын кол болу-лежишкын чыла шаптыр-ган. Гитлержиң 100—250 кило-метр араар октапшык, чурткакыңың 11 муң черлер хостаттырган. Даштык жур-налыштар, дипломаттар бол-гаш корреспонденттер Мос-кваның бистиң тилеги-висти эгелээш мөңгө-шыл деп алаанар. А бистер кийи-шыл-диге маның буурвас болгай бис. Бис Коммунисттик партия уурткаа совет улустуң кү-чүңгө буурвас бис. Москва чанынга бистиң тилеги-висти дайын боуду-дээ хүзүн көр-гөн. Фашист генерал Блюмент-риг мичаар бижээн: «Не-меш шеригниң солдат буру-дун Москва дээш тулушкуну-ңуң канчаар доостурулаан бис-тин өлүрүң-дээ, дикри ар-тарымыс-дээ хамаарып дээр-ин билдирип турган. Бир эвес маңа орустар бисти аяк каар болза, биске кадым-дээ маныш артпас».

Хөй-хөй фашист генералдар болгаш фельдмаршалдар Мос-кваның боттарының шериглериңиң аштырган агартып деп орадалыңа, чуу-бу-ру чыдаганыңарже айтып тур-ганар.

Бичаала-дээ гитлержи ше-ригичи аштырганың кол чылдаганын орустук кыжы, багай оруктар, бистиң эгер-тимыс делегеривисти эвес болдуру аян. Каржы-дошкуну дайынынчын кыжы совет улусы. Коммунисттик партияның уурткаа бистиң Чепсептиг Күрүшенис тилей үгөн.

Совет шериглериң Москва чанынга чедикшиңиң шаптар халлашканын гитлержи шериг-ни ашкан баштайгы шилтир-лөп тилеги болган. Москва чанынга бистиң тилеги-висти совет шериг уран арганың күжүлүдөгү чүгула чада болган. Ол тилеги гитлержи Германияны чылаш чок чыла шаптарының буурвасын бы-жылган болгаш дайычы уран арганың фронтка бол-ган тыла массалык маадыр чоруктуң чаа үндэни дөзү болган.

1941 чылдың декабрь эрте-ниң ол шакарында бистиң тилеги-вистиң чанынчын хав-аа эгелээш үгөн. Шүүт-дээ Бердин чедир тилеги-висти километривисти бис мөгү-на Москва чанында санап эге-лээш бис. (СЭТА).

Москваның дээрин камгалаан зенитчи артиллеристер. 1941 чылдың июльдан 1942 чылдың январьга чедир хоорай чанын-га болган агаар тулушкунуңарыңа болгаш зенитчи артил-лерияның өдү-биле дайынынчын муң аягы самолеттарын чөк кылган.

Ады билдимес солдаттын хөөрүндө.

ДАЙЫНЫҢ

соруулары үе-шагың артыдырың чедирери оожум. Тулушкуну бооп турган шөлгө тай-бы андызын Тилеги-висти соода уеде катал эгелээш чедир турар. Бичаала-дээ Дубосеков чаында ону-аа, Волоко-ламыс чанында ол чочкылар-да, Бороздин шөлүгүң оңгар-ларында ам-дээ оок-өтпөт үнүп калган. Дөрөн бир чыла-дык кадым-дошкуну күчүлүк болган кыжыңа болуңуң хүзүн алган оолдары Мос-кваның чери уттуп шыда-вас.

Фронтку сактышкы-нарым бистерни Москвага катал-катал ээлдирип чедирип турар. Ол сактышкын биске чырыкмыг болган чоргар динчар. Ол болза дошкун шага чурттал турганың болган тайбың уеде төрттүң-генериян сактышкымы-дыр. Тураскаа — ол чыдырың боулушкунуңуң төсүңү-де. Москва чогуна, эрги он-гуларда туруп турар обелиск-лерде болган монументтерде тураскаа-дыр.

Москва чанынга болган тулу-шкунуңар харталы бистиң мурулуствы кылдыр. 1941 чылдың фронт шүгүмүчкө көргөш, эжээрдеги болгаш негел-дениң, буурвудың болган эрес-шүгүрү чоруктуң кызы-гар оргозгы болу берген ол шүгүм чер кырында кала-ан ол бис Москва чанында ол шүгүмү харын Алардың ишпымкы беэни деп адың. Ол шүгүм 500 километр шөлүгөң. Буудур чагай тураскаалар болган монументтер, чөй-гөшкыларың болгаш аяк-аши-тар болган онгарлар, ба-жыңар болган шөлдер ол шүгүмкө кирген.

Москва чанынчын артылары аякылапчак чаш буудур-биле

ТУРАСКААЛ

бүргөткен, ак-көк дээрде, чач-ка болгаш хүңгө өөрөөш зам-наарактар арлапкан турар чакы өйдө муң-муң кижилер, ам чок, мичаала-дээ бистиң сактыш-септэлисте дикри бол-ган мөңгө чурттар кижилерге күдүк башым мөңгө дикри Алар беэниңе челин көшүп турар.

Г. К. Жуковтуң штавы тур-ган Перемухово дээр хоочук суурла ужуукуңуң хөөрүңү чанында тур бис. Бистиң-биле хожапаштар назы дөгүй бер-ген буруу баштыг үкбэй ту-ру. Вера Романовна Корозина аңаа Пензанд чедип келген. Ол чылдың-на аңаа чанын уу-лус танып болган чедип негелениге өөрүүр. Кызыл и-шкериниң чугааламы-биле алырга, дөрөн бир чыла аңаа, шах ол шөлүңгө кедээ-зинге, тулушкуну болган, үш «мессерин» дүжүр аткан, бис-тин эдыккын самолёдуус бо-ду аттырылган болган шөлгө кзын дүшкөн. Ужуукуңуң сөөңү дайының, суула-биле оруншудуп каан. Оок адын тодаралып шыдавас. Амлы-гаа чедир-ле бичааламыс хөвөр, Бичааламыс Вера Романовна ол дээрге оок олгу, ол Мос-кваның дээрине тулушкуну-ган деп үрүени мөңгө чүрү-биле эгелээш турар.

Мичаанга ол аңаа челин көшү, терияны шооерлер-биле кады булуп, чекер тарып турар. Тилеги-висти аңаа, ады бичааламыс солдаттын хөөрүңгө, өске нелер база кыдырың кыдылары база кзып турар.

Тураскаа, сактышкымы... Бороздин шөлү. Шах бо чакы аяк күн ол бир ууудан бир ужулга чедир-ле — дөңдөр.

ушкү арын. ● 1975 ч. май 6

ТУЛУЧУШКУНУВ АРЫГЛАРЫНГА

Полоцко-Лепельск зоназын Белоруссиянын картасында айтылган...

Олар чортуу боттарынын дайынчы хөдөлмөчүлүгүнөн каттыгынан улам...

840 киши алууткан. 1150 киши балтылган. 1944 чылдын тайынында Совет Армия уюсту өзүнүн...

Белоруссиянын фашисттер эзелечкчилерден костаа. Дайын чылдарында Белоруссия 2 миллион 200 миң киши...

Белоруссия фронтунда миллион аялдуу дайынчылар чоруткан, ош 440 миң аялдуу чорутканын партизан отрядтарына болган кайт...

Партизан крайы ам тапкычтыгынан-беле тапкычтан. Партизан одактары хия турган арга-арыктарда уяту-уяту...

ЧУРУКТА: Май 1-ге болган Тилелгеини 30 чм оюнга тураскааткан «Шын» солуунун шиддиди дээш...

ХОСТАЛГАН САЙГОНДА

ХАНОН. (СЭТА). Мурнуу Вьетнамын хосталганын Национал фронтунун ИК-ны болган Мурнуу Вьетнам Республикасынын Революстур...

Сайгонун хөргөргөтөн кичиринди төлөөлөкчүлөрү-беле баштайгы чөүлө хуралы эрттирген. Эңне чүгүлө хөргөргөтөн баранар-беле...

Делегей бо хуннерде

СОЦИАЛИЗМ ДЭЭШ

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Португал улус моон сонгаар фашизмге күрөсөт, ол болза демократия болган социализм дээш туржуу турар...

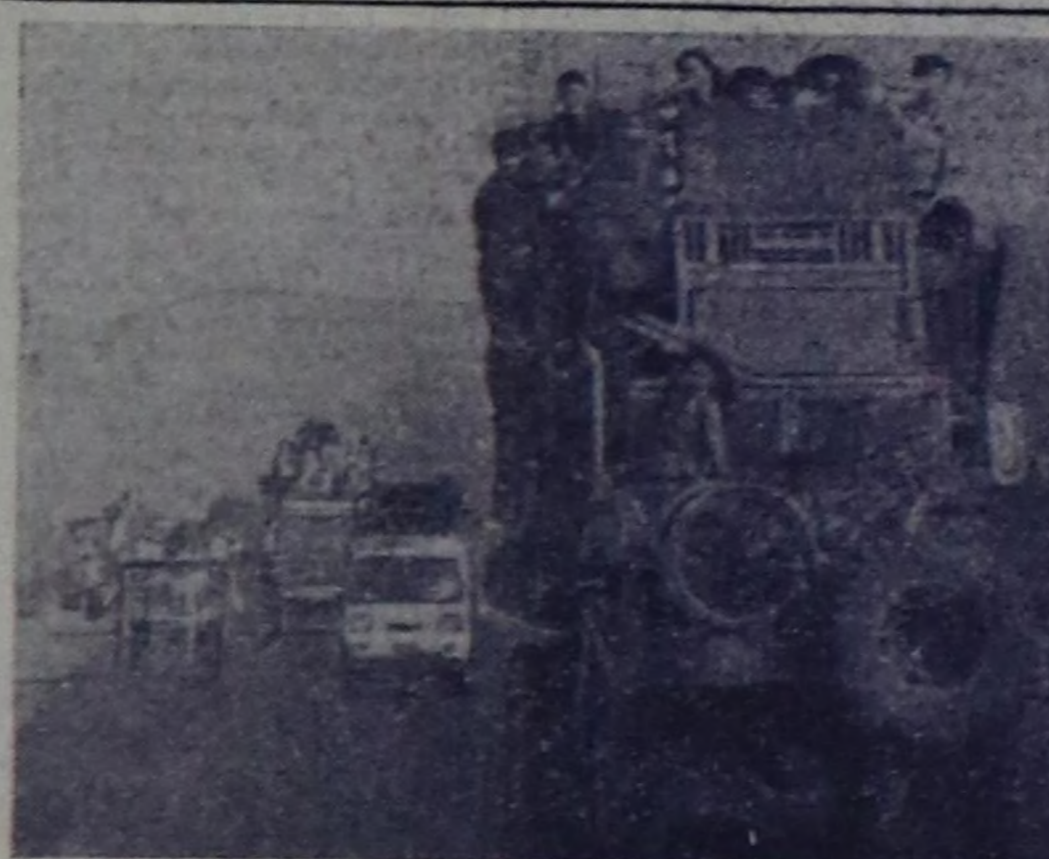
ТӨӨГҮЛҮГ УЖУР-ДУЗАЛЫ

ДЕЛИ. (СЭТА-нын корр.). Гитлеринг фашизмни чылашапкы эбудуу төөгүлүг ужуру-дузалы болган. Ол делегей империализмдин күжү кошкаткан, колониализм системини буурап, джеринин эргин болгон деп...

УЛУГТИЛЕЛГЕ

РИМ. (СЭТА). Тель-Авивтен келген мезгилерин өзүгүлө алдыга. Израельдин Компартиясынын Топ Комитетинин 17-ти Пленуму гитлерге фашизмни ашкан Тилелгеини 30 чылдык холбаштыр резолюция чыгуу элган...

шаварынга Совет Эвилелинин шиттирдинг ролон резолюцияга опазалап айтыган. «Совет Эвилелинин ачы-хавызды-беле фашисттер үгүлөткөнчүлөрүнүн кичи төөгүлөткөнчүлөрүнүн чылаанын. Совет Эвилелинин гитлеринг фашизмни тилелгеини ачышына чер бөмбүрээниң үгүлөтүн бир кезинге социализмнин тургустуунамын кажан-даа утпас бис» деп Израельдин Коммунисттер партиясынын ол документинде мезгилээш.

Хемээдинни талазы-беле Мурнуу Вьетнамда ийни хоорай болган Куангнам жонууну административтик төү—Данагилда тайбын амдылар таарыштыр тургустуу турар.

бир миллион киши аялдуу турар. Шериг административтик комитет чоңа ашы-чени тускайлап берген, кичилерге төзөш чөргөргө өзү өлүм аралы бээр төлөө-де чүс-чүс автоматшарлары, транспортун ийни-бүрү өске-лаа хемдерин кызар чүдүлөр-беле хандылар.

Иаа-Хем чөмүр-даш разрезинге хей чүм чүктээр автомобильдерге I болган II класстың чөлаачылары, газолетресварщик негеттинип турар, олар Чадаана участогунга аялдарлар.

№ 3 школага бажың аштанчызы дарый негеттинип турар. Аңаа аялдансаар кичи школаның завхозунга чедип кезрин дилеп тур.

Кызылдың аэропорту даразында тускай эртемгерге аялдар кичилерин чалап тур: авиатехниктер, авиамеханиктер, тускай дерилелер талазы-беле техниктер, хандырылга талачы-беле инженер, самолётту аялдардыр талазы-беле инженерлер, электрогазосварщик, командант, аккумуляторщик, чүдүрүчүлөр болгаш техникчалар.

Аялдар дээ кишилер каар килдизинге келир. Телефон дугаары — 50-95.

Валентин Евгеньевич Петрова Кызылдың автоспекция черинин 1970 чылдың апрельде тывыканы № 108456 чөлаачы шыныгылачы чиккен, ону күш чок деп санаар.

Красноярскин политехниктиг институтунуң Кызылда салбыры

студентилер хүлөп алырын чарлап тур. Ун салбыры уялтур болгаш хамааты тууду талазы-беле база автоном-бил транспортунуң талазы-беле тускай эртемгерлерин бөлетээр хүндүсү, немээни болгаш бөт-өөрөдигелиг курстар аялдар.

Институтта СССР хамаатызы, дооскан ортуман эртемниг ниймилерин хүлөп алыр. Хүндүсү салбырга 35 хар чедир, бөт-өөрөдигелиг болгаш немээни салбырларга көш-даа харлыг кичилерин хүлөп ал болур.

Тилелге хуннге тураскааткан

Май 5-те эртемниң 11 шак 30 январда турда. Кызылда В. И. Ленинниң тураскаатын чынылап айтыны, күш-ажылы болган революстур алдарын черлерин тавартыр Тилелгеини 30 чылдык тураскааткан юбилей мезгилдеринде алгычтары гезелин. Колонанын составында «Совет Чепектиг Күштер делегерезини», «Мадырларга алдар» дээш лоуцар-беле шимээни ийи автомашина болгаш 6 мотоцикл бар.

Чанарын негеп турар

НЬО-ЙОРК. (СЭТА). Сайгон өзүгүлөтүн дүжү бээриниң мурнуу чарында Мурнуу Вьетнаман Каттыкшан Штаттарын күш-беле үдүлөр берген «дескенер» дээр кичилер боттарынын төрөн чүртүчү делер чандылары америк эрге-чатыргаларын негеп турар.

«Мелебидение»

Table with program listings for 'Мелебидение' including dates, times, and program titles like 'Дамчыдылгалар програм-масы', 'Мурнуу хоорайлар', etc.

Кинотеатрларга

Table listing cinema theaters and their programs, including 'НАЙРАЛ', 'ПОНЕР', 'КАА-ХЕМ', etc.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Шынкы 667000

Бызыл. Шетинин-Кравченко кудумчузу, бажы № 3 ТЕЛЕФОНАРЫ: Редакторунуң 24-63, редакторунуң ораакчыларынын 35-24, пропаганда килдизинин 31-75, харысалгалыг секретарынын 23-35, партиязы амдырал килдизинин 37-13, культура килдизинин 23-54, кезде аялдары килдизинин 21-47, уялтур килдизинин 23-54, чагаа килдизинин 41-27, информатив база совет тургустуу килдизинин 20-60, корректорларын 27-41, солуп келбей барганда 32-75 телефонче холзар.

ТИРАЖЫ 16.560. Чагы № 154. СОЛҮН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП УНЕР